

TALLINNA SAKSA GÜMNAASIUM

MARK ANRY KRIISA

11. KLASS

ENERGIAKRIISI KAJASTAMINE ERINEVATE EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE MEEDIAVÄLJAANNETES 2022. AASTA JUUNIS, JUULIS JA AUGUSTIS

JUHENDAJA ÕP ULLA HERKEL

SISSEJUHATUS

Pole inimest, keda praegune energiakriis mingil määral ei puudutaks. Igaüks, kes on hiljuti kommunaalmakseid maksnud või uudiseid lugenud, on tõenäoliselt märganud, et elektrihindadele ennustatakse pidevat kasvu ja see kasv ei ole peatumas. Mõni inimene võib süüdistada valitsuse otsuseid, teise jaoks on probleemiks rohepööre, kolmas näeb süüdlasena aga hoopis midagi muud.

Energiakriis väljendub tavalult kõrgetes elektrihindades, mis raskendavad ühiskonnaliikmete igapäevaelu ning halvavad eri majandussektorite töövõimet. Sellised hinnad on tingitud elektri tootmiseks vajalike kütuste puudujäägist ja alternatiivsete energiaallikate vähesest või ajaliselt piiratud kättesaadavusest. Probleemi aktuaalsus ja mitmekülgsus on taganud rohket kajastust meediaväljaannetes.

Uurimistöe keskne küsimus oli: milline oli erinevates Euroopa Liidu liikmesriikides energiakriisi meediakajastus 2022. aasta suvekuudel.

Uurimistöös analüüsiti energiakriisi kajastust erinevate EL-i liikmesriikide meediaväljaannetes, mis võimaldas määratleda energiakriisi kui probleemi olemust, selle ülesehitust ja tekkepõhjuseid ning kajastuse eesmärke ja hoiakuid.

Uurimisaines on Saksamaa, Eesti, Hispaania ja Poola meediaväljaannete energiakriisi käsitlevad artiklid. Igast riigist valiti välja üks riiklik ja üks erameediaväljaanne. Need on vastavalt riikidele järgmised:

Saksamaa – Tagesschau ARD (Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland), Die Süddeutsche Zeitung;

Eesti – ERR (Eesti Rahvusringhääling) uudisteportaal, Delfi Ärileht;

Hispaania – RTVE (Radiotelevisión Española) uudisteportaal, El País;

Poola – TVP (Telewizja Polska) uudisteportaal, Gazeta Wyborcza.

Väljaanded on valitud tulenevalt nende laiast ringlusest ja digitaalsest kättesaadavusest.

Uurimistöö teoreetiline osa keskendub energiakriisi peamistele põhjustele, milleks on Venemaavastased sanktsioonid, niinimetatud rohepöörde mõju energia hinnale ja tõhusa energiataristu, sh taastuvenergiataristu, vananemine või puudumine.

Uurijana võtsin endale ülesandeks töötada läbi 2022. aasta suvekuudel ilmunud teemakohased artiklid ja analüüsida nendes ilmnevaid motiive, hoiakuid, kajastamise eesmärke ning probleemi olemust ja olemasolu. Uurimistöö põhihüpotees oli, et Euroopa energiakriisi mõjukaimaks ajendiks loeti erinevates EL-i liikmesriikide meediaväljaannetes Vene energiatarnete kadumist.

Täna siinkohal oma juhendajat, Ulla Herkelit, kes on mind selle uurimistöö koostamisel palju nõustanud ja suureks abikäeks olnud.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	1
1. ENERGIAKRIISI PEAMISED PÕHJUSTAJAD	4
1.1. Venemaa-vastased sanktsioonid	4
1.1.1. Vene gaasitarnete takerdumine.....	4
1.1.2. Venemaa-vastaste sanktsioonide mõju fossiilkütuste hindadele.....	5
1.2. Rohepöörde mõju energia hinna tõusule	5
1.2.1. Süsinikumaksu mõju energia hinnale	5
1.2.2. Investeeringud taastuenergiasse	6
1.3. Tõhusa energeetilise infrastruktuuri vananemine või puudumine.....	6
2. UURIMISMETOODIKA.....	8
3. TULEMUSED	9
3.1. Energiakriisi kui probleemi relevantsus eri riikide meedia põhjal.....	9
3.2. Energiakriisi põhjustavate probleemide spetsiifilisus erinevate riikide näidetel.....	10
3.2.1. Energiakriisi põhjustavate probleemide kajastus uuritava perioodil Saksa meedias	10
3.2.2. Energiakriisi põhjustavate probleemide kajastus Eesti meedias	11
3.2.3. Energiakriisi põhjustavate probleemide kajastus Hispaania meedias	12
3.2.4. Energiakriisi põhjustavate probleemide kajastus Poola meedias.....	13
3.3. Energiakriisi meedias kajastamise sihtgrupid.....	13
3.4. Välja pakutud lahendused energiakriisile eri riikide kajastuse põhjal	14
3.5. Energiakriisi meedias kajastamise eesmärgid	16
4. JÄRELDUSED JA ÜLDISTUSED	19
KOKKUVÕTE	21
SUMMARY	22
KASUTATUD ALLIKAD	23

1. ENERGIAKRIISI PEAMISED PÕHJUSTAJAD

1.1. Venemaa-vastased sanktsioonid

2022. aasta 24. veebruaril tungis Vene Föderatsiooni armee riigi presidendi Vladimir Putini käsul Ukrainasse. Kuigi Ukraina ei ole NATO ega Euroopa Liidu liikmesriik, asusid nendesse organisatsioonidesse kuuluvad riigid Ukrainat sõjas Venemaa vastu toetama, kehtestades majandussanktsioonid ja saates sõjaväelist abi. Ehkki Venemaa-vastaseid sanktsioone on rakendatud juba 2014. aastal aset leidnud Krimmi okupeerimisest alates (Girardone, 2022, lk 1), ähvardavad 2022. aastal kehtestatud sanktsioonid põhjustada Venemaa SKP-le juba aastal 2022 ligikaudu 3,4-protsendilist langust (Russian Federation and the IMF, 2022).

Olulisimad lääneriikide kehtestatud sanktsioonid hõlmavad Vene pankade „lahtilõikamist“ rahvusvahelisest pangandussüsteemist SWIFT, vene võimukandjate ning oligarhide välismaiste varade konfiskeerimist ja Venemaa fossiilkütuste hangete vähendamist või peatamist (Berner jt, 2022). Kuna Venemaa on maailmamastaabis üks suurimaid energiatootjaid, on tema vastu kehtestatud sanktsioonid avaldanud suurt mõju ka sanktsioonide kehtestajaile endile ja tõstnud fossiilkütuste hinda nende turgudel (Orhan, 2022, lk 144).

1.1.1. Vene gaasitarnete takerdumine

Võitlemaks vastu läänemaailma kehtestatud sanktsioonidele, asus Vene Föderatsioon vähendada torustranspordi gaasitarneid Euroopa Liidu riikidesse. Juulis 2022 katkestati näiteks ka kõik tarned Lähti, mis oli kuues Euroopa Liidu liikmesriik, mis ligipääsu Vene gaasile kaotas (Cawthorne jt, 2022). Kõikide suvekuude vältel vähendas Venemaa järk-järgult ka Läänemeres asuva gaasijuhtme Nord Stream 1 läbilaskevõimekust. Augustikuu lõpus peatus kogu torukaudne gaasi tarnimine, mille järel avastati septembri lõpus nii Nord Stream 1-s kui ka mitteavatud Nord Stream 2-s lekkes. Samal ajal tuvastasid seismoloogid lekete asukohtades mitu plahvatust, mis võivad viidata teadlikule sabotaažile. (Nord Stream 1: How Russia is cutting gas supplies to Europe, 2022)

Vene riikliku gaasifirma Gazprom väitel oli 7. septembri seisuga 2022. aasta jooksul maagaasitarnete hulk Euroopa Liitu võrreldes eelmise aasta seisuga 48% võrra vähenenud (Astakhova jt, 2022). Seesugune muutus on lääneriikidele äärmiselt suure jälje jätnud. Näiteks ennustati Saksamaa majandusele, mis sõltus suuresti läbi gaasijuhtme Nord Stream 1 transporditavast Vene maagaasist, 2023. aastal umbes 0,3 protsendilist langust (Germany projection note OECD Economic Outlook, November 2022, 2022, lk 129).

1.1.2. Venemaa-vastaste sanktsioonide mõju fossiilkütuste hindadele

Pärast Vene invasiooni kehtestatud sanktsioonid ei halvanud märkimisväärselt Venemaa fossiilkütuste tööstuste olukorda. Kuigi USA, Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa ning Ühendkuningriik ja Kanada on kehtestanud Vene nafta ja maagaasi vastu karmi embargo, ei liitunud sellega suurem osa Euroopast, väites, et idapoolsest riigist imporditavad kütused on eurooplaste igapäevaeluks liiga vajalikud ja väärtuslikud ning nende sisseostu ei ole kohane takistada. (Wolff, 2022, lk 67)

Sellegipoolest tõusid nii nafta kui ka maagaasi hinnad peale sõja algust üsna järsult, kuna Venemaa asus ülejäänud Euroopa riike sanktsioonide eest karistama. Brenti toornafta hind, mis oli viimase kümne aasta jooksul olnud valdavalt 40–60 dollari piires, ületas esimest korda hinna 110 dollarit ehk ligikaudu 100 eurot barreli kohta (ICE Brent Crude (Feb'23), viidatud Chepeliev jt, 2022, lk 105 järgi; Global crude benchmarks: ..., sa). Sõltuvalt Venemaa käitumisest ja Euroopa riikide vajadusest otsida alternatiivseid energiaallikaid tõusid ka maagaasi hinnad. Kõrgeim oli hind 2022. aasta 26. augustil, kui Hollandi Title Transfer Facility's tõusis see 339,20 €/MWh peale (EU Natural Gas, sa). Seega on näha, et kuigi EL-i riikide sanktsioonid Vene kütusesektorit otseselt väga valusalt ei tabanud, langesid nad ikkagi kõrgete hindade ohvriteks, kuna Venemaa pidas õigeks karistusena tekitada energiakandjate defitsiiti ja see põhjustas kunstliku hinnatõusu.

1.2. Rohepöörde mõju energiahinna tõusule

Energiasektor on viimase kahekümne aasta jooksul läbi elanud suuri muutuseid. Nimelt on aina rohkem kasutusele võetud alternatiivseid ja nii-öelda rohelisi ehk taastavaid energiaallikaid, mille peamine eesmärk on kliimanetraalsuse tagamine. Sellised energia tootmise vahendid on näiteks päikesepaneelid, hüdroelektrijaamad ja ka suure diskussiooni keskmes olevad tuulegeneraatorid. Euroopa Liit on seadnud endale eesmärgi 2050. aastaks just selline muutus läbi viia ning saavutada seeläbi tase, kus Euroopa maailmajagu kliimat mõjutavaid kasvuhoonegaase enam ei tooda (A European Green Deal, sa).

Niinimetatud rohepöörde mitu aspekti on aga sattunud nii meedias kui ka poliitilistes avaldustes turmtule alla. Peamiselt rünnatakse just kahte „rohepöördega“ kaasnevat muutust: süsinikumaksu ja alternatiivenergiataristu ülesehitamiseks vajaminevate investeeringute kulusid.

1.1.3. Süsinikumaksu mõju energia hinnale

Süsinikumaks on printsibiilt otsene: fossiilkütuste põletamisele kehtestatakse maks, mis oma kõrge hinna tõttu sunniks valitsused, elanikkonna ja elektritootjad saastavate energiaallikate

kasutamisest loobuma ja tekitaks suuremat huvi taastuenergia vastu. Seda maksu saab tootja näiteks elektri tavahinnale juurde lisada, mis tekitab tarbija jaoks tehnilikult kõrgema elektrihinna. (What's a carbon tax?, sa)

Praegustes oludes, kus inimesi hirmutab rohkem suur elektri hind kui kaugena näiv kliimamuutus, on hinnarekordeid purustav nn süsinikumaks, mis tõusis 2022. aasta augusti alguses olnud hinnalt 76 € tonni toodetud süsinikdioksiidi kohta kuu keskpaigaks hinnale 98 € tonni kohta (Miller, 2022), muutunud väga ebapopulaarseks, nagu väljendas Eesti poliitik Martin Helme (Ojakivi, 2022), kuna aitab energia hinnatõusule jõudsalt kaasa. Seetõttu on maksustamine energiakriisi ümber käivas arutelus olulisel kohal, vaatamata sellele, et pole iseseisvalt suurim hinda tõstev tegur.

1.1.4. Investeeringud taastuenergiasse

Taastuenergia uudsus ja teistsugusus on tekitanud erinevates ühiskonnagruppides tunde, et sellesse investeerimine on aja- ja raharaisk. Seesugusele mõtteviisile aitab kaasa ka vanema ja stabiilsema varustusega energiataristu olemasolu, mis toetub enamasti eelkõige fossiilkütuste põletamisele. Enim tuleb see esile praegustes oludes, milles jääb paljude inimeste jaoks jätkuva energiakriisi tõttu kliimasoojenemise tähtsus tagaplaanile. Mitu roheenergiat propageerivat programmi on saanud konservatiivsematelt poliitilistelt liikumistelt ja institutsioonidelt palju kriitikat oma ennustatava kõrge hinna tõttu. Näiteks arvustas konservatiivsete ameeriklaste mõttekoda The Heritage Foundation Ühendriikide progressiivsete poliitikute välja käidud poliitilist plaani nimega „The Green New Deal“, väites, et niinimetatud rohepöörde läbiviimine läheks Ameerika Ühendriikidele maksma enam kui viis triljonit (siin tähendab 5×10^{12}) USA dollarit (Loris, 2019).

1.3. Tõhusa energeetilise infrastruktuuri vananemine või puudumine

Energiakriisi toetab ka üleüldine energiajaamade vananemine ja ebastabiilne seisund või ka kohati nende ebapiisavus puudumine. Näiteks Saksamaal on problemaatiliseks osutunud riiki juhtiva koalitsiooni eesmärk sulgeda kõik tuumajaamad. Oldi sunnitud edasi lükkama nende likvideerimine, sest ei olnud olemas sobivaid alternatiivseid lahendusi elektritarnete tagamiseks. (Brady, 2022). Mõnedes riikides, nagu Eestis ja Soomes, on jällegi saatuslikuks saanud elektrijaamade ebakindel tootlus- ja töövõime. Nimelt on läinud paljud jaamad remonti, mis tootmisvõimet vähendab ning elektri hinda seeläbi märkimisväärselt kergitab. (Koppel, 2022a)

Siinkohal on mainimisväärne ka väheulatuslik taastuenergia taristu. Kuigi seda lahendust on palju kritiseeritud, on mitu institutsiooni, näiteks Euroopa Komisjon, otsustanud luua seadused,

mis rahastaksid nn roheline energia projekte. See kindlustaks energia pideva olemasolu ja oleks oluline samm energiapuuduse saavutamiseks, tänu millele ei sõltuks liikmesriigid Euroopa Liidu väliste riikide võimekusest ja tahtmisest tagada tooraineid kütuse tootmiseks (REPowerEU: ..., 2022).

Energiakriisi peamised põhjustajad on siinses alapeatükis välja toodud kütuste tarnete takerdumine, seadusemuudatused, mis muudavad fossiilsetel kütustel põhineva elektritoodangu kunstlikult kallimaks, ning energeetikavaldkonnas tehtavate investeeringute ebastabiilsus, nende vähesus või ümbersuunamine taastuvenergia tootmise arendamise suunas. Järgnevates peatükkides analüüsisin erinevate EL-i liikmesriikide meediaväljaanded, et saada teada, mil moel ja mis suunitlusega teooriaosas tõstatatud tegureid neis kajastati, kas probleemid olid riigiti sarnased ja millised olid valupunktid. Uudisteportaalide artiklite analüüs on üks parimaid viise, kuidas teada saada, missugused on valitsevad suundumused, inimeste arvamused ja hoiakud poliitiliste ja majanduslike probleemide suhtes. Seepärast kasutasin seda meetodit oma uurimistöös.

2. UURIMISMEETOD

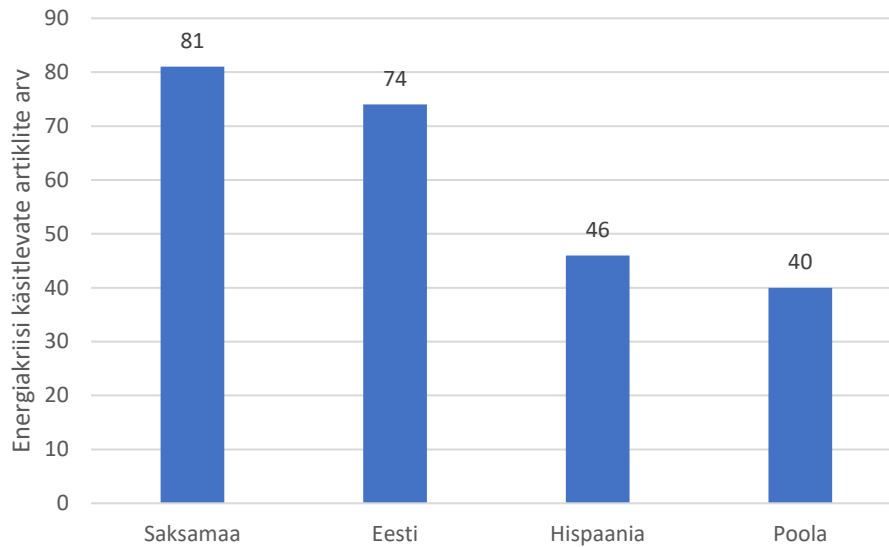
Uurimistöö on oma olemuselt kvantitatiivne. Uurimuse läbiviimiseks analüüsisin 2022. aasta suvekuude vältel eri meediaväljaandeis avaldatud artikleid, mis käsitlesid energiakriisi erinevaid tahke. Igast riigist valisin välja kaks meediaväljaannet, üks eeldatavalt objektiivsem ehk riiklik ning üks potentsiaalselt subjektiivsem ehk erameediaväljaanne. Riikide valik tulenes EL-i piirkondadest, Saksamaa esindas Lääne-Euroopat, Eesti Põhja-Euroopat ja Baltikumi, Hispaania Lõuna-Euroopat ning Poola Ida- ja Kesk-Euroopat. Kaasatud olid nii suuremate kui ka väiksema riigi meediaväljaanded. Valitud väljaanded on järgmised: Saksamaalt riikliku ARD grupi portaali Tagesschau ja erameediaväljaanne Die Süddeutsche Zeitung, Eestist riiklik ERR ja erameediaväljaanne Delfi Ärileht, Hispaaniast riiklik RTVE ja erameediaväljaanne El País, Poolast riiklik TVP ja erameediaväljaanne Gazeta Wyborcza. Väljaandevalik tuleneb nende üleriiklikkusest, laiast ringlusest ja kättesaadavusest veebis. Erameediaväljaannete puhul lähtuti põhimõttest, et artiklid oleksid majandusliku suunitlusega, mispärast Eesti puhul kasutati eraldi majandusportaali (Delfi Ärileht), teiste riikide uudisteportaalide puhul kasutati vastavate väljaannete majandusrubriike.

Otsustasin valida uuritavaks ajavahemikuks 2022. aasta suvekuud, sest varasügisel, kui uurimistööd koostama hakkasin, olid need kõige värskemad kättesaadavad andmed. Kuna aga suur osa andmeist oli keeltes, mida mina kui uurija ei valda, tuli kasutusele võtta ka tõlkeprogramm. Selleks valisin Google Translate'i, kuna see on kõige laiemalt kasutatud tõlkeaparaat internetis ning seepärast minu arvates kõige usaldusväärsema ja laiema sõnavara-andmebaasiga. Artikleid otsisin uudisteportaalide veebikogumikes märksõnade „energia“ ja „energiakriis“ järgi, mille tõlkisin väljaandes kasutatavasse keelde. Seejärel sorteerisin kirjutised vastavalt nende pealkirjade kattuvusele minu töö eesmärgiga ning hiljem filtreerisin analüüsimise käigus teist korda vastavalt sisu asjakohasusele. Kõikide väljaannete peale kokku oli selle uurimistöö jaoks sobivaid artikleid 241.

3. TULEMUSED

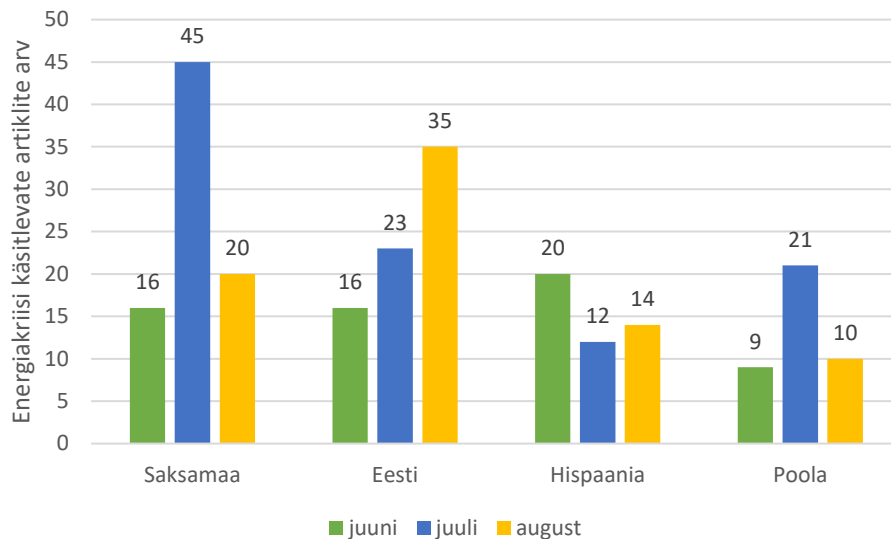
3.1 Energiakriisi kui probleemi relevantsus eri riikide meedia põhjal

Kõige rohkem energiakriisi kui probleemi käsitlevaid artikleid avaldati 2022. suvekuudel analüüsitud Saksamaa meediaportaalides. Saksa meediaväljaannetele järgnevad oma artiklite arvu poolest Eesti, Hispaania ja Poola väljaanded (joonis 1).

Joonis 1. Energiakriisi käsitlevate artiklite arv valitud meediaväljaannetes riikide kaupa

Nii Saksamaal kui ka Eestis oli energiakriisi küsimus arutelu all rohkem riigimeedias kui erameedias. Hispaanias ja Poolas oli olukord aga vastupidine, probleem leidis neis riikides rohkem kajastust meediaväljaannetes, mis ei kuulu riigile. Selliseid erinevusi võib seletada mitut moodi. Esiteks olid uuritavatest riikidest enne Ukraina sõja järgselt kehtestatud Venemaa-vastaseid sanktsioone, mis energiakriisi jõudsalt võimendasid, Vene fossiilkütustest kõige sõltuvamad just Saksamaa ja Eesti, kõige vähem sõltuv aga Hispaania. Ometigi ei seleta sõltuvus Euroopa Liidu idanaabrist seda trendi, sest ka Poola energiasektor oli Vene energiakandjate impordist sõltuv. Artiklite kogumit analüüsid tuleb arvestada ka uurimismetoodikaga, nimelt artiklite valimise ja tõlkimisega. Võttes arvesse, et igas keeles võivad kajastuse analüüsimiseks kasutatavad võtmesõnad pisut erineda, ei ole võimatu, et rohkemate tulemuste saavutamiseks pidanuks artiklite otsimiseks kasutama täpsemaid sõnastusi, mis riikide olukorda täpsemalt kirjeldanuks. Kolmanda mõjutajana väärrib väljatoomist väljaannete tehnoloogilised erinevused, näiteks info operatiivne leidmine ja veebilehtede ülesehitus.

Joonis 2. Energiakriisi käsitlevate artiklite arv eri riikide meediaväljaannetes kuude kaupa

Artiklite arv kõikus igas riigis ka kuust kuusse (joonis 2). Saksamaal ja Poolas oli kajastuste arv kuude lõikes sarnane: kõige enam kajastati energiakriisi teemat juulis, kõige vähem juunis. Hispaanias oli seis aga täpselt vastupidine. Eesti oli samuti juuni teemakohaste artiklite poolest vaeseim, kuid juuli asemel oli august see kuu, mil ilmus suurim arv kirjutisi (joonis 2). Sellest, miks energianappus liikmesriikides suvekuudel just sellise jaotuse järgi kajastust leidis, antakse täpsem ülevaade järgnevas alapeatükis.

3.2 Energiakriisi põhjustavate probleemide spetsiifilisus erinevate riikide näidetel

3.2.1. Energiakriisi põhjustavate probleemide kajastus uuritaval perioodil Saksa meedias

Juunikuu oli Saksamaa jaoks see kuu, mil meedias justkui pandi alus järgmiste kuude teemadeks. Meedias peeti rohkem arutelu selle üle, kuidas vabaneda Vene gaasi kasutamisest, millest Saksa riik ikka veel iseseisvuda polnud suutnud, ning kuidas täita vajaminevaid gaasivarusid, et talvel täielikku gaasipõuda ära hoida (Schader, 2022). Juunis sattusid kaks suurt saksa gaasifirmat, Gazprom Germania ja Uniper, majandusraskustesse, mistõttu diskuteeriti meedias ka firmade tuleviku ja nende riigipoolse toetamise üle (Milliardenhilfe für Gazprom Germania, 2022; Erster Gasversorger ruft nach dem Staat, 2022). Suurimaks murekohaks osutus aga terve vaadeldava perioodi vältel Saksamaa jaoks Nord Stream 1 gaasijuhtme läbilaske järkjärguline vähendamine. Juunis vähendas Venemaa Gazprom torutransporti 40% võrra (Habeck ruft zum Energiesparen auf, 2022), mille abiga tõusid

gaasihinnad kõigi aegade kõrgeimaks. Juuni lõpuks oli gaasihind võrreldes 2021. aastaga ligi kolmekordseks tõusnud. (Müller-Arnold, 2022)

Juulis süvenes hirm Nord Stream 1 tuleviku üle. Gaasitoru läbis kuu jooksul remondi, millele eelnevalt ja mille jooksul väljendus riiklikus Tagesschau ja ka mitteriiklikus Süddeutsche Zeitungis kartus, et pärast remonti seda enam ei avatagi ning gaasitarned lakkavad saabumast (Buschschlüter, 2022; Schmidbauer, 2022). Paranduste valmides gaasijuhe taasavati, kuid seekord läbilaskevõimega, mis oli vaid 20% oma koguvõimsusest, mistõttu gaasihind taaskord ülesmäge liikuma asus (Gasmenge über Pipeline Nord Stream 1 sinkt – Preis steigt, 2022). Juulis jätkus ka arutelu Uniperi raskuste üle ning kerkis küsimus, kas riik peaks aitama välja elektritarnijaid, kes Venemaa-vastaste sanktsioonide tõttu majandusraskustes on (Belohnung für Energiesparer?, 2022). Kuu vältel arenes ka mõttevahetus Euroopa Komisjoni uue eelnõu üle, mille kohaselt pidanuks kõik EL-i liikmesriigid samm-sammult enne talve algust oma gaasivarud vähemalt 90%-ni kogu mahutavusest täitma. Eesmärgist tulenevalt asuti veel suurema intensiivsusega lahkama Vene gaasi tarnete keerdküsimust, kuna kardeti, et ilma idast sisse ostetava gaasita ei saa Saksamaa oma varusid talveks täidetud (Schmidbauer, 2022; Müssen uns auf das Schlimmste einstellen, 2022).

Augustis jätkati Saksa meediaväljaannetes peamiselt juunis ja juulis alguse saanud energiasektorit puudutavate murede kohta artiklite avaldamist, milleks olid suurarnija Uniperi jätkuvad majanduslikud hädad (Uniper braucht noch mehr Geld vom Staat, 2022) ning võimalus, et Nord Stream 1, mis oli augustikuus taaskord remondis, suletakse seekord lõplikult, mistõttu jääks Saksa riigi eesmärk täita oma gaasivarud enne talve saavutamata (Füllstand überschreitet 70-Prozent-Marke, 2022).

3.2.2. Energiakriisi põhjustavate probleemide kajastus Eesti meedias

Ka ERR-i ja Delfi Ärilehe põhjal võib juunikuust osaliselt rääkida kui ülejäänud suve jaoks temaatilist alust panevast ajajärgust. Põhiprobleemid olid sel ajal elektri jaamade tihedad remondid (Linnart, 2022) ja CO₂ kvoodi kõrge hind (Kiisler, 2022a; Sommer, 2022), mille tagajärjel olid hinnad pideval tõusuteel.

Juulis tekitasid Eesti meedias palju vastukaja erinevad alternatiivsed energiaallikad. Üks neist allikaist oli taastuvenergiapõhine, eelkõige päikeseenergia, mis osutus elektri tootmiseks oodatust tõhusamaks lahenduseks (Põlendik, 2022). Meedias diskuteeriti juulikuus ka veeldatud maagaasi (*liquefied natural gas*, LNG) hankimise ja Eestisse ehitatava terminali tõhususe üle (Hindre, 2022a, 2022b). Peale roheenergia ja LNG ilmus väljaannetes mitu arutlevat artiklit põlevkiviga seotud teemade kohta, täpsemalt selle vajaduse üle majapidamistes ja laiemas energiasektoris gaasi asendajana (Enefit Power: saaksime põlevkiviõlle üle minna mõne tunni jooksul, 2022). Kõigele lisaks tõstatati küsimus, kas oleks

vaja välja kuulutada energia hädaolukord. Kõige problemaatilisemaks osutus siinkohal väljakuulutaja aspekt – kes ja kuidas seda peaks tegema. (Hindre, 2022a, 2022b). Elektrihindade tõustes suunati aina rohkem süüd elektri börsisüsteemile, mida süüdistati kohati üht- või teistpidi hindade tehnilikus paisutamises (Raig, 2022a). Vähemal määral leidsid oma tee uudistesse ka Nord Stream 1 gaasijuhtme seisundit ja EL-i üldist seisu kirjeldavad artiklid (Gazprom vähendas gaasitarneid Euroopasse 20 protsendini läbilaskevõimekusest, 2022; Lepik, 2022a).

Augustikuus jäid kõlama eelnevatel suvekuudel esiplaanil olnud probleemid, erinevus seisnes peamiselt vaid selles, et need olid nüüdseks võimendunud ja Eestis tõusis elektri hind rekordtasemele (Elektri börsihind teeb kolmapäeval rekordi 4000 euro juures, 2022). Seepärast leidsid need asjaolud nii intensiivsemat kui ka kriitilisemat kajastust kui varem. Kõige probleemsemaks olid suve lõpuks muutunud CO₂ kvoodi hind, mis 90 € kanti tõusis ja hinnarekordi tegi (CO₂ kvoodi hind on kõigi aegade kõrgeim, 2022), koos elektribörsiga, mis jätkuva kriitika ohvriks langes (Ojakivi, 2022). Lisaks nendele kahele seigale olid hulk elektrijaamu rivist väljas või rikki minemas (Koppel, 2022a), mis tõstis energiahinda ja muutis avaliku arvamust energiasektori kohta kriitilisemaks.

3.2.3. Energiakriisi põhjustavate probleemide kajastus Hispaania meedias

Erinevalt Saksa ja Eesti meediast leiavad Hispaania meediaväljaannetes juunikuus kajastust pigem üleeuroopaliste tagajärgedega mured. Läbivaim teema oli sel ajahetkel Nord Stream 1 läbilaskevõimekuse langemine koos selle mõjudega Euroopa energiasektorile laiemalt (Fariza & Sevillano, 2022). Teemakohased olid ka parasjagu Hispaanias aset leidnud kuumalaine, mille tagajärjel kulus rohkem elektrit jahutussüsteemide peale, mis tõstis omakorda nõudlust ja gaasihindu (Fariza, 2022a), rekordeid purustavad kütusehinnad (Drake, 2022) ning õnnetus Texase LNG terminalis, mis ähvardas maavara ekspordet Euroopa Liitu ja seeläbi ka Hispaaniasse (Fariza, 2022b). Märkimisväärne on, et riiklikus RTVE-s kajastusid sel ajahetkel peamiselt vaid fossiilkütuste hindade olukord ning riiklike toetusmehhanismide mõjukus.

Ka juulis jätkus kajastus peamiselt Euroopa Liitu kui tervikut mõjutavate faktorite kohta, millest räägituimaks osutus Vene gaasitarnete takerdumine (Hermida, 2022). Erandiks oli siin Euroopa Komisjoni eelnõu, millega sooviti liikmesriikide gaasitarbimist 15% võrra vähendada, kajastus. Hispaania meedias anti sellele plaanile rohket kriitikat, mida põhjendati eelkõige sellega, et Hispaania peaks enda arvelt toetama gaasikriisist rohkem mõjutatud Itaaliat ja Saksamaad (De Miguel & Sahuquillo, 2022).

Suve lõpus jätkus arutelu vastuolulise gaasisäästmise eelnõu üle (Pérez & Fariza, 2022) ning avalikustati infot kütusehindadest, mis peale kuupikkust langust osaliselt taas tõusma olid hakanud (El precio del gasóleo repunta por primera, 2022). Jätakuvalt kajastati seisu ka mujal

Euroopas, võttes konkreetsemalt fookusesse gaasitarned ja gaasivarud eri liikmesriikides (Fariza, 2022c).

3.2.4. Energiakriisi põhjustavate probleemide kajastus Poola meedias

Poola meedias käis kõigi kolme kuu jooksul kõige suurem diskussioon kiviõle üle. Nimelt on kiviõli Poola energiasektoris ülitähtsal positsioonil ning suve esimesel poolel ilmusid artiklid, mis olenevalt väljaandest kas kritiseerisid või kaitsesid õle olemasolu ja kasutamist. Poola riiklikus TVP-s oli sõeteemaline kajastus positiivne, näiteks määratleti teiste EL-i liikmesriikide ajutist õle kasutuselevõttu kui Poola edukäiku, kuna too oli juba varem õle kasutusvõimekuse säilitanud (Karnkowski, 2022). Sõeteemalise diskussiooniga kaasnes riigimeedias ka süsinikumaksuvastane liikumine (Ceny energii w UE. Gdzie najdrożej, a gdzie najtaniej?, 2022). Gazeta Wyborczas väljendus aga mõttelaad, mis oli vastu õle laiale kasutusvõtule. Nende avaldatud artiklid nägid puudulikke õlevarusid tõsise probleemina (Waluś, 2022), seda mainiti eriti juulis.

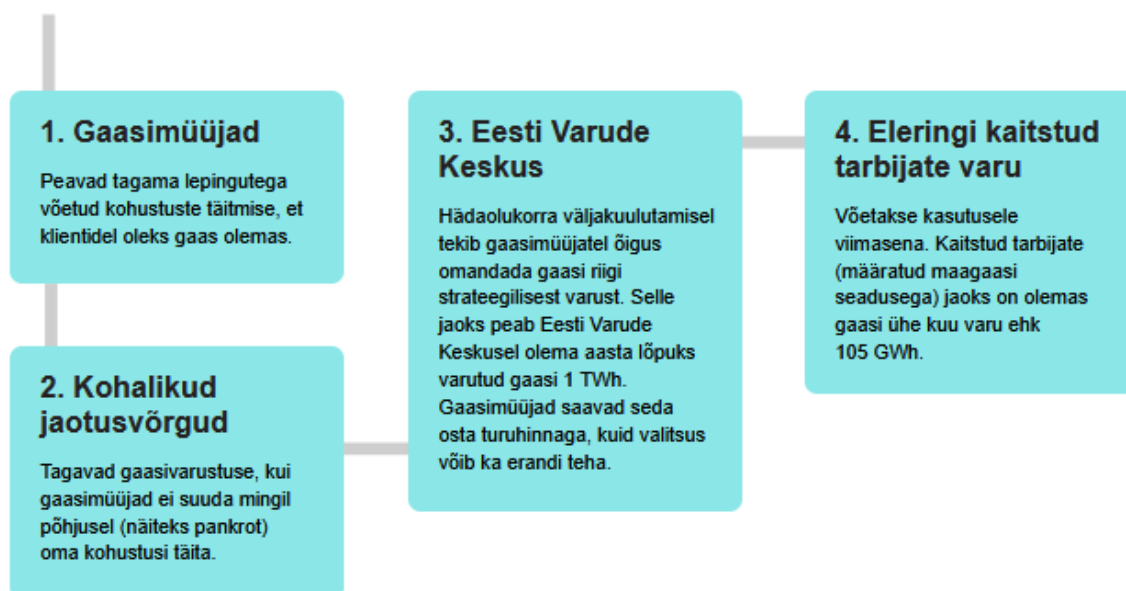
Peale nn söediskussiooni esines Poola meedias laiem arutelu suuremas osas vaid üldisemate EL-i teemade üle, milleks olid eelnevates alapeatükkides mainitud Nord Stream 1 gaasitoru läbilaske vähenemine (Niemiecki urząd apeluje do właścicieli domów ..., 2022) ja Euroopa Komisjoni eelnõu gaasitarbimise vähendamiseks ning vajadusel gaasivarude jagamiseks, mida esmajoones riiklik meedia kritiseeris (Oburzająca propozycja, 2022).

3.3. Energiakriisi meedias kajastamise sihtgrupid

Meediakajastus energiakriisi kohta oli kõikide riikide meediaväljaannetes, seda nii riiklikes kui ka erameediaväljaannetes, peamiselt suunatud vastava maa püsielanikele.

Energiaprobleemidest rääkides oli artiklites püütud jutuvaine tavainimesele arusaadavaks ja kergesti hoomatavaks teha. Igas riigis oli info lihtsustamine lahendatud pisut erinevalt.

Näiteks kasutas Delfi Ärileht keerulisi energeetilisi mõisteid ja printsiipe sisaldavais artikleis pikemaid seletavaid lõike ja infograafikat. Oma artiklis gaasitarnete kindluse kohta kasutab Tanel Raig (2022b) lihtsasti jälgitavat ja selgitavate juhistega skeemi, et lahti seletada gaasi tarnimise süsteemi Eestis (joonis 3).

Joonis 3. Kes peavad tarbijatele gaasi tagama? Selgitav skeem (Raig, 2022b)

Hispaania El País ja Saksa Tagesschau kasutavad aga tavainimeste poole pöördumiseks artikleid, mis pakuvad vastuseid teemakohastele nn korduma kippuvatele küsimustele (Fariza, 2022d; Was Gaskunden jetzt wissen sollten, 2022). Lisaks selgitavatele tekstidele ja diagrammidele olid igas analüüsitud meediaväljaandes autoriteetsete isikute väljaütlemised ja sõnavõttud. Nendeks isikuteks osutusid artiklites enamjaolt valitsuste liikmed või opositsioonipoliitikud, teadlased ja suurärijuhid.

Samas pole kõik avaldatud artiklid suunatud lihtinimestele. Nii mõnigi kirjutis annab vastuseid tööstusjuhtidele, ettevõtjatele ja tööandjaile energia säästmiseks rakendatavate meetmete ja igasuguste energiakriisiga seonduvatele küsimustele. Samuti on osa artikleist suunatud riigisektorile ja valitsusele. Artiklid, mis langevad ühte kahest viimati mainitud liigist, on ülekaalukalt avaldatud just Saksa väljaannetes, eeskätt Tagesschaut. Näitena võib siinkohal tuua välja Jens Eberli arvamuseartikli (2022), milles väljendub firmade valmisolek gaasitarnete kadumiseks ning nende soov valitsuse selge käitumise järele.

3.4. Välja pakutud lahendused energiakriisile eri riikide kajastuse põhjal

Meetmed, mida eri kirjutistes energiakriisi vastu võitlemiseks tutvustati, varieeruvad üksteisest nii mõnegi asjaolu osas. Artikleis välja käidud lahendused jagunevad aga üldjoontes kahte suuremasse rühma: lahendused üksikisikutele ning lahendused laiemale ringkonnale, sealhulgas nt riigile.

Üksikisikutele ja kodumajapidamistele suunatud artiklid puudutasid igas vaadeldud riigis lahendusi ja leevendusmeetmeid, mis just nende maade suurimaid probleeme peegeldasid.

Nii keerles Saksa meediaväljaannetes arutelu eelkõige gaasi- ja elektritarbimise vähendamise ümber. Ettepanekuiks olid seal näiteks kodukontorist töötamine, mille kaudu vähenenuks vajadus sõita ja kulutada seekaudu hinnalist kütust (Schader, 2022), talvisel ajal kütetemperatuuri langetamine 19 °C peale ning köetavate veekogude (nt erabassein) soojendamine võimalikult madalale temperatuurile (Wo wie Energie gespart werden muss, 2022). Lisaks soovitati maasoojuspumpade ja graanulahjude kasutuselevõttu (Blechner, 2022), et kasutada alternatiivseid energiaallikaid. Eestis, kus põhiprobleem oli isiklikul tasandil eeskätt elektribörs ja väga kõrged elektri hinnad, soovitati tarbijail sõlmida fikseeritud hinnaga leping (Kiisler, 2022b), mille puhul elektri hind on, nagu paketi nimi ka näitab, lepinguperioodi vältel ettemääratud. Majapidamistele soovitati mitmes artiklis päikesepaneelide kasutuselevõttu, milleks said kortermajade valdajad ka toetust taotleda (Lepik, 2022b; Valgur, 2022). Poola meedias kajastati individuaaltasemel pakutavad näpunäited võrreldes Saksa ja Eesti meediaga märksa vähem ning analüüsitud Hispaania artiklites seesugused soovitused suisa puudusid. Näiteks avaldati Gazeta Wyborczas (Poola) artikkel, mis sisaldas tavainimesele suunatud nõuandeid, kuidas energiat säästa. Artiklis soovitati lugejatel aknaid pidevalt suletuna hoida, öösiti küte välja lülitada ning võimalusel tagavaraks puuküttega ahi hankida. Veel toodi välja, et suvel toatemperatuuri madalamana hoidmiseks võiks tõmmata ette kardinaid või kasvatada toataimi. Poola meedias pakuti iseseisva energia tootmise raames välja alternatiivseid energiaallikaid, näiteks päikesepaneele ja termilist energiat. Lisaks kodustele tegevustele soovitati kütuse säästmiseks sõita autoga maksimaalselt kiirusel 100 km/h. (Ulanowski, 2022). Peale selle kajastati samas ajalehes satiirilisel toonil Poola valitsuse koomilist nõuannet vanematele inimestele korjata kokku oksi ja riismeid ning kütta nendega talvisel ajal oma majapidamisi (Ogórek, 2022).

Tavainimestele välja pakutud lahendused olenesid põhiliselt vastavate riikide elustandarditest ja eksisteerivaist oludest. Keskmise sakslane on jõukam kui keskmine hispaanlane, poolakas või eestlane ning seetõttu on tal teiste rahvastega võrreldes teistlaadi murekohad, näiteks basseini vee kütmine, mis siiski lahendamist vajavad. Samas ei söö kõrgemad elektri hinnad sakslaste sääste nii jõhkralt kui nt poolakate või eestlaste omi, mis pärast viimase kahe maa meediaväljaandeis kajastati taastuvenergia lahendusi, mis pikemas perspektiivis energiaarveid vähendaksid ja säästlikumaks osutuksid.

Laiemale üldsusele suunatud artiklid käsitlesid kõigis analüüsitud meediakanalites tihedaimalt otsingut maagaasi võimalikeks alternatiivideks. Saksa väljaannetes toodi välja mitu varianti, ulatudes frakkimise (*fracking*) abil kivimitest ekstraheeritud maagaasist (FDP stellt Frackingverbot infrage, 2022) Saksamaal vastuolulise kivisööni (BDI fordert mehr Strom aus Kohlekraftwerken, 2022). Vastuoluliseks ja mitmetahuliseks osutus seelses meedias ka tuumaenergia kasutaja pikendamine, esmajärgus juhtkoalitsioonis oleva partei Bündnis 90/Die Grüne tõttu (Ein Spaltpilz für die Ampel, 2022) ning teisalt küsimuse tõttu, kas tuumaenergia on energiakriisi vastu võitlemiseks üleüldse tõhus ja sobiv meede (von Eichhorn,

2022). Eesti meedias seevastu söe- ega tuumaenergiat vaadeldaval perioodil suurejooneliselt ei propageeritud, hoopistükkis seati fookus taastuenergiale, peamiselt päikese- ja tuuleenergiale, ning põlevkivist toodetud energiale (Kiisler, 2022b). Niisamuti leidis LNG importimisvõime kajastust kui üks tähtsamaist meetmeid kriisi süvenemise takistamisel (Koppel, 2022b). See-eest oli hispaanlaste hulgas levinud arvamus, et maagaasile ei ole otseselt vaja alternatiivi leida. Seda tüüpi mõttelaad tulenes sellest, et Hispaanial on Euroopa riikidest olemas kõige rohkem LNG vastuvõtutermine. (Fariza, 2022e). Poola meediaväljaanded olid oma pakutavate lahenduste poolest märgatavalt polariseerunud: riiklik meedia julgustas inimesi usaldama traditsioonilist söeenergiat (Czy Polsce wystarczy węgla? ..., 2022), erameedia vastupidiselt innustas inimesi vaatama taastuenergia poole (Mazur, 2022). Erinevates meediaväljaannetes kajastati ka riigivalitsuste avalikule ja erasektorile välja pakutud lahendusi, mis olid enamjaolt seotud just juuli lõpus tutvustatud EL-i gaasisäästmise programmiga. Mitmel pool kavandati elektri säästmiseks välisvalgustuse vähendamist ning siseruumide temperatuuri langetamist (Kowalewska, 2022; Wo wie Energie gespart werden muss, 2022; Femmine & Muñoz, 2022). Saksa ja Hispaania meediaväljaannetes kajastusid ka vastavate valitsuste eelnõud, milles märgiti, et kauplused ei tohi enam oma uksi kogu aeg lahti hoida, eesmärgiga vähendada kaupluste siseruumide jahutamise vajadust (Wo wie Energie gespart werden muss, 2022; Femmine & Muñoz, 2022).

Erinevatele sektoritele mõeldud lahendused toetusid seevastu eeskätt erinevate ühiskonnagruppide poliitilistele vaadetele, valitsuste otsustele ja piirkondlikele võimalustele, nt maavarade olemasolule. Näiteks kui võrrelda liberaalsema Gazeta Wyborcza ja konservatiivsema TVP välja pakutud meetmeid energiakriisi takistamiseks ja leevendamiseks, muutus ilmseks tugev kontrast, kus parempoolsem poliitiline tiib propageerib vanemat tüüpi energeetikat, vasakpoolsem aga uuenduslikumat ja alternatiivsemat energeetikat. Selline vahe ei eksisteerinud mitte ainult Poolas, vaid ka mujal Euroopas. Saksa Tagesschau avaldatud artikkel, mis annab ülevaate parempoolse FDP plaanist pikendada ajutiselt tuumaelektrijaamade eluiga (Atomkraftwerke sollen bis 2024 laufen, 2022), on vastuolus vasakpoolsemas Süddeutsche Zeitungis ilmunud artikliga, kus tuumaenergia jätkusuutlikkus seatakse kahtluse alla (von Eichhorn, 2022).

3.5. Energiakriisi meedias kajastamise eesmärgid

Energiakriisi kajastamise eesmärgid erinesid üksteisest ja sarnanesid üksteisele riiklikus ja erameedias mitmel moel. Riikliku meedia siht oli peamiselt informeerimine, seda eelkõige valitsuste otsuste ning kõige riigis ja laiemalt Euroopas toimuva osas, mis energiakriisi puudutas. Seega kajastati enamikes analüüsitud riiklikes meediaväljaandeis kirjalikus formaadis (va hispaania RTVE-s), kuidas Vene Gazprom langetab Nord Stream 1 läbilaskevõimekust (Habeck ruft zum Energiesparen auf, 2022; Gazprom vähendas

gaasitarneid Euroopasse 20 protsendini läbilaskevõimekusest, 2022; Niemiecki urząd apeluje do właścicieli domów ..., 2022). Riiklike meediaväljaannete avaldatud artiklid sisaldasid tihti infot ka fossiilkütuste hindade hetkeseisu kohta. Seega võib väita, et riigimeedia põhieesmärk oli energiakriisi raames teadvustada oma sihtgruppidele, kelleks olid, nagu eelnevalt mainitud, eeskätt just tavainimesed, igasuguseid päevakohaseid kriisi kohta käivaid probleeme ja küsimusi. Kuid selle juures andis riigimeedia hääle ka erinevatele ühiskonnagruppidele arvamuse avaldamiseks. Ühes kirjutises võis oma arvamuse avaldamiseks sõna võtta energiaekspert, nagu tegi seda ERR-i artiklites korduvalt Eesti Energia toonane juht Hando Sutter (Kiisler, 2022b), kuid samamoodi võis kajastuda mõne erakonna arusaam asjaoludest, nagu ilmusid saksa partei FDP esindajate arusaamad riiklikus Tagesschau (Atomkraftwerke sollen bis 2024 laufen, 2022). Läbi erisuguste maailmavaadete esindamise kujunes avalike meediaväljaannete rolliks olla lahenduste väljapakkuja, murekohtade rõhutaja ja arutelu algataja. Näiteks võib siinkohal tõstatada äsja mainitud FDP arvamust kirjeldava artikli, mille tõttu süvenes Saksamaal arutelu tuumajaamade otstarbe kohta, ja diskussioon levis seekaudu ka erameediasse, tekitades vastukaja ka analüüsitud Süddeutsche Zeitungis avaldatud artiklis (von Eichhorn, 2022).

Sarnaselt riiklikule meediale tegeles erameedia eelkõige toimuvate uudiste edastamisega ja olukorra kirjeldamisega. Sellegipoolest puudusid seal spetsiaalselt energiahindade kajastamiseks suunatud artiklid, hindade seise anti edasi teiste kirjutiste teemapunktidesse seotuna. Ühtemoodi pakkusid väljaanded välja erinevaid lahendusi ja meetmeid energiakriisi mõjude maandamiseks ja tõsise kriisiolukorra takistamiseks. Peamine erinevus riigimeedia ja erameedia kajastuses seisneb analüüsitud erameediaväljaannete tuntavas poliitilises kallutatuses ja kirjutiste foonis. Nimelt avaldasid erameediaväljaanded oluliselt kriitilisemaid artikleid kui riigimeediaväljaanded. Saksamaal sattusid kriitika alla eelkõige Venemaaga koostööd edendanud Saksa poliitikud, eesotsas endise Saksa kantsleri Angela Merkeliga, keda nähti osaliste süüdlastena Saksamaa energeetilises sõltuvuses Venemaast, mis kulmineerus 2022. aasta energiakriisiga (Schmidbauer, 2022). Ent kõige teravam oli kriitika just Poolas, kus seal tegutseva Gazeta Wyborcza artiklitest ligi pooled sisaldasid kriitilist alatooni, mis mõnikord väljendus nõrgemal moel, teine kord aga intensiivsemal ja palju tajutavamal viisil. Sobiva näitena võib esile tuua Sebastian Ogórecki (2022) 2. juunil avaldatud artikli, milles autor kritiseerib ja suisa naeruvääristab oma riigi valitsuse ettepanekut eakamaile isikutele, et nood peaksid kütma oma majapidamisi metsast korjatud okstega. Samas kasutas teravamat kriitikat ka Poola TVP, kus ilmunud artiklites kritiseeriti sarnaselt oma erameedia ekvivalendile rohkelt valitseva partei parlamentaarset opositsiooni (Opozycja: ..., 2022) ja ka Poola läänenaabri Saksamaa tegevust (Czy Polsce wystarczy węgla? ..., 2022). Seevastu mõjus Hispaania El País otsekui valitsuse ideaalide tutvustajana, mis ei ole täiesti imekspandav, kui võtta arvesse, et ajaleht ise seostab oma meelsust juhtiva

sotsiaaldemokraatliku parteiga. Sellegipoolest oli ajalehe artikleis tajutav poliitiline suunitlus ülekaalukas ning ei jätnud palju ruumi muudele maailmavaadetele ja valitsuse kriitikale.

4. JÄRELDUSED JA ÜLDISTUSED

Uuringu käigus kogutud andmed ühildusid üldjoontes teooriaosas esitatud energiakriisi põhjustavate teguritega. Analüüsitud artiklis tuli selgelt välja Venemaa-vastaste sanktsioonide eest vastumeetmena vähendatud gaasitarnete mõju gaasi ja nafta ning seekaudu laiemalt energia hindadele. Kõne alla tuli ka n-ö rohepöörde mõju energiakandjate ja elektrienergia hinnatõusule, seda nt Eesti ja Poola meediaväljaandeis avaldatud artiklis, kus mitu poolt kritiseerisid süsinikumaksu olemasolu ja selle kõrget maksumäära. Samuti arutati mitme analüüsitud riigi meediaväljaannete artiklites tihti hooletusse jäänud ja vananenud energiataristu üle, fookus oli eri piirkondades erinev. Mis aga rohkem tagaplaanile jäi, oli taastuvenergia investeringuist kui negatiivsest tegurist rääkimine. Kuigi see tuli osaliselt siiski esile, oli taastuvenergiat käsitlev kajastus suuremas osas positiivse alatooniga. Tõenäoliselt on selline taastuvenergia kriitika laialdasemalt levinud ülejäänud läänemaailmas, eelkõige USA-s, ning ei ole laialt levinud analüüsitud Euroopa Liidu liikmesriikide meediamaastikul.

Artiklites välja käidud lahendused olid suunatud kahele grupile: esmalt tavainimestele ja äri sektorile, teisalt avalikule ehk riiklikule sektorile. Kui tavainimestele ja erasektorile suunati enamasti lühiajalisi lahendusi, nt kütmistemperatuuri langetamist siseruumides ja valgustuse vähendamist, kuid ka iseseisva energia tootmist, siis avalikule sektorile mõeldud artiklid arutlesid pikemas perspektiivis kasulike lahenduste üle, tehes ettepanekuid laiendada ja arendada energiasektorit. Näiteks pakuti mitmel pool lahendusena välja taastuvenergia ning ka kivisöe laialdasemat kasutuselevõttu. Osa lahendusi, nagu kildagaasi saamine frakkimise abil, olid aga regionaalsemad ja sõltusid kohalikest loodusvaradest ja võimalustest. Sellist sorti jagunemine nendele kahele rühmale suunatud artiklites on üsnagi loogiline, kuna energiataristusse saab muutusi tuua enne kõike just riik, eraettevõtted ja majapidamised saavad aidata tarbimise vähendamisel lühiajaliste lahendustega, samas ka iseseisva energia tootmisega eelkõige oma tarbeks.

Energiakriisi kajastati analüüsitud riikide meediaväljaannetes üldjoontes üsna sarnasel moel ja sarnastel eesmärkidel. Igas riigis ilmus valdavalt kõige rohkem vastavasisuliselt artikleid sel kuul, mil kütuste hinnad olid kõige kõrgemad või kui olukord kütuste tarnimisega näis kõige kehvem. Kütuste hinna „printsipi“ järgisid Eesti ja Hispaania ning tarnete „printsipi“ Saksamaa ja Poola väljaannete analüüsitud artiklid. Selline tulemus on kummaline, kuna tegelikkuses peaksid olema Eestil ja Poolal sarnasemad probleemid ja käitumislaidid, kuna tegemist on analüüsitud riikidest on vaid nemad Venemaa naaberriigid, kes olid Vene energiakandjate tarnetest väga sõltuvad. Ka Saksamaa oli Vene importidest väga sõltuv, kuid see-eest kordades jõukam riik kui Eesti või Poola. Võimalik, et siin on teguriks hoopis Saksamaa ja Poola staatus tööstusmaadena, kelle jaoks on energia pidev olemasolu tagamine olulisem kui selle hind. Sellist väidet toetab ka fakt, et just Saksa meediaväljaannetes avaldati suurim hulk

artikleid, mis olid aadressitud tööstusjuhtidele ja eraettevõtete juhtkonnale. Olenemata sellest, et ka Hispaaniat võib klassifitseerida tööstusmaaks, on Eestis ja Hispaanias suurim töajõu hõive teenindussektoris, mis pärast oleks nende maade elanikud ja töölised rohkem mures just elektrihindade pärast, kuna see puudutaks neid väga otseselt. Ajakirjandusele omaselt oli kajastuse põhieesmärk informeerimine ja eelnevalt mainitud lahenduste pakkumine. Tähtsusetel teisel kohal oli oma maa ja teiste riikide võrdlemine ning kogu probleemistiku põhjustajate väljapakkumine. Eriti kriitiliseks osutus Poola meedia, mille põhjenduseks võib olla see, et Poolas valitseva partei euroskeptilisus on riigis loonud lõhe, mille tõttu analüüsitud Gazeta Wyborcza, mis on opositsioonimeelne väljaanne, ja riiklik TVP üksteise vaateid kritiseerivad.

Uuringu käigus oli keerukas filtreerida välja just need artiklid, mis uurimistöö eesmärki hästi täidaksid, kuna väga suur kogus kirjutistest tegeles eelkõige kiirelt tõusva inflatsiooni kajastamisega, mida energiakriis ka ühe komponendina soodustas. Seega oleks huvitav edaspidi uurida, kuidas erinevates Euroopa Liidu liikmesriikides inflatsiooniprobleemi kajastati. Avaneks võimalus võrrelda inflatsiooni kajastust energiakriisi omaga ning uurida, kas nende vahel leidub otsene seos või on nad pigem üksteisest iseseisvad.

Uurijana oleksin pidanud rohkem arvestama keelebarjääriga. Poola- ja hispaaniakeelsete artiklite mõistmiseks kasutasin rakendust Google Translate, kuid vahepeal jäid selle tõlgitud tekstilõigud ebaselgeks ning pidi pikalt mõistatama, mis autor täpselt mõelnud oli. Lisaks sellele leidsid uurimistöö jaoks kasutust umbes kaks korda vähem artikleid neis keeltes, mida mina kui uurija ei valda. On võimalik, et kui oleksin osanud täpsustada artiklite otsimiseks kasutatavat märksõna, oleks tasakaal eri riikide meediaväljaannete vahel võrdsem olnud (vt joonis 1).

2022. aasta suvekuudel oli eri Euroopa Liidu liikmesriikides energiakriisi meediakajastus tihe. Olenevalt riigist avaldati pea iga päev või vähemalt pea iga teine päev artikkel kriisi olemusest, selle tekkepõhjustest või võimalikest lahendustest selle vastu võitlemisest. Energiakriisi kajastus hõlmas suuri kriisi süvendavaid probleeme nagu Vene gaasitarnete takerdumist ja CO₂-maksu rekordsuurt määra. Lahendustena käidi eri ühiskonnagruppidele välja alternatiivenergiataristu ülesehitamine, talvisel ajal siseruumide kütte ja suvisel ajal jahutamise vähendamine. Samuti soovitati mitmel pool välja lülitada valgustus avalikes ehitistes, nende väliseintel ja kõiksugustel objektidel (nt kujudel). Meediakajastust kasutati enamjaolt informeerimiseks, kuid ka teiste riikide seisuga võrdlemiseks, lahenduste pakkumiseks ja vähemal määral kriitika avaldamiseks. Artiklid suunati põhiliselt tavainimestele, kuid tulenevalt eesmärgist ka riikliku ja erasektori otsustajatele.

KOKKUVÕTE

Uurimistöö keskne probleem oli 2022. aasta energiakriis ning eesmärk välja selgitada, kuidas ja kas üldse see eri Euroopa Liidu liikmesriike mõjutanud on. Töö käigus selgitati välja, kuivõrd valitud riikide meediaväljaannetes avaldatud artiklites seda probleemi lahati, kellele artiklid suunati, milliseid lahendusi välja pakuti ning millise hoiakuga ja millisel eesmärgil kajastust läbi viidi.

Andmete kogumiseks analüüsisin Saksamaa, Eesti, Hispaania ja Poola valitud meediaväljaannetes 2022. aasta suvekuude jooksul avaldatud kohalikule elanikkonnale suunatud ja kohalikus keeles artikleid, mis käsitlesid energiakriisi erinevaid tahke. Artiklite sisu mõistmiseks kasutasin Google Translate'i. Igast riigist valisin artiklite kättesaadavusest veebipõhistes andmebaasides ja üldisest levikust olenevalt välja ühe riikliku ja ühe erameediaväljaande, et tagada mitmekülgne kajastus.

Kõige rohkem leidus asjakohaseid vastavaid märksõnu sisaldavaid artikleid Saksa ja Eesti, oluliselt vähem aga Hispaania ja Poola meediaväljaannetes. Saksamaal ja Poolas avaldati kõige rohkem artikleid sel kuul, mil energiatarnete olukord tundus kõige ebaselgem, Eestis ja Hispaanias aga siis, kui energiahinnad olid oma kõrgeimal tasemel.

Keskeltläbi olid probleemid eri riikides küll sarnased, aga rõhuasetused riigiti erinevad. Kõige levinumateks muredeks osutusid Vene gaasitarnete takerdumine, energiataristu vananemine, süsinikumaks ja energiahinnad, mis eelmainitud tegurite tulemusena väga kõrgeteks muutusid. Lahendusi kriisi vastu võitlemiseks käidi välja peamiselt kahele grupile erineval moel: tavainimesi ja eraettevõtteid nõustati kütmist, jahutamist ja valgustamist vähendama ning iseseisvalt energiat tootma, riike aga energiataristut arendama ja alternatiivseid energiaallikaid kasutavat taristut välja ehitama.

Artiklid olid eelkõige suunatud tavainimestele, kuid ka ettevõtetele ja riigivalitsustele. Eesmärkideks olid esmajärgus informeerimine ja lahenduste pakkumine, teisejärguliselt muude riikide olukordadega võrdlemine ning millegi või kellegi kritiseerimine. Erameedias oli mõnikord tunda kalduvust mõne partei või ideoloogia poole, mis olenesid riigist ja väljaandest.

Antud uurimistöö jätkuna oleks huvitav uurida sama ajavahemiku näitel seda, kas ja kuidas mõjutas energiakriis eri EL-i liikmesriikides inflatsiooni.

SUMMARY

Media coverage of the energy crisis in selected member states of the European Union in June, July and August of 2022

The central problem of the research paper was the energy crisis of 2022 and the paper's goal was to ascertain, how, if at all, the crisis had an impact on different member states of the European Union. It also aimed to find out, how much and in which ways the problem was discussed, which solutions were proposed and what the objective of the coverage was.

The data used in the study was gathered through the analysis of articles, which were published in the summer months of 2022 in local publications of Germany, Estonia, Spain and Poland. As the articles were in their respective native languages, I also had to translate them, for which I used Google Translate. From every country I chose one state-owned and one privately owned media outlet to analyse. The choice of these depended on the accessibility of their articles in their online databases and their overall circulation.

The greatest number of relevant articles were found in German and Estonian publications. The number of articles in Spanish and Polish publications, however, was significantly lower. In Germany and Poland the biggest number of articles were published in the month, in which the situation regarding energy supply seemed most dire. In contrast, in Estonia and Spain this month was the one, in which energy prices reached their peak.

The problems discussed were broadly the same in the different states, what differed was the emphasized issue. The most widely spread issues were the hindering of gas exports by Russia, the aging of energy infrastructure, the carbon tax and overall energy prices. Solutions proposed usually addressed two different groups. Civilians and corporations were advised to lower heating, cooling and lighting and to invest into independent energy sources. On the other hand, countries were instructed to develop and expand the energy sector.

Articles were foremost directed at common people, but also at firms and governments. The main aim was to inform and offer solutions, but also to compare the situation in their respective countries to those of others and to criticize something or someone. From time to time, a politically directed views could be detected in articles published by private media organizations.

As a follow-up to my work, it would be interesting to study, how big of an influence the energy crisis had on inflation in EU member states in this time frame.

KASUTATUD ALLIKAD

Müssen uns auf das Schlimmste einstellen. 09.07.2022. Tagesschau. Kättesaadav:

<https://www.tagesschau.de/wirtschaft/energiekrise-scholz-habeck-101.html>.

Astakhova, O., Goodman, D., Ostroukh, A. 07.09.2022. Gazprom says Russian gas deliveries to EU are down 48% this year. Reuters. Kättesaadav:

<https://www.reuters.com/business/energy/gazprom-says-russian-gas-deliveries-eu-are-down-48-this-year-2022-09-07/>.

Atomkraftwerke sollen bis 2024 laufen. 26.07.2022. Tagesschau. Kättesaadav:

<https://www.tagesschau.de/inland/fpd-atomkraftwerke-laufzeit-energiekrise-gas-ukraine-101.html>.

BDI fordert mehr Strom aus Kohlekraftwerken. 18.06.2022. Tagesschau. Kättesaadav:

<https://www.tagesschau.de/inland/gaslieferungen-kohlekraftwerke-101.html>.

Belohnung für Energiesparer? 19.07.2022. Tagesschau. Kättesaadav:

<https://www.tagesschau.de/wirtschaft/verbraucher/ukraine-krieg-energiekrise-bonus-uniper-gehaltsverzicht-101.html>.

Berner, R., Cecchetti, S., Schoenholtz, K. 21.03.2022. Russian sanctions: Some questions and answers. VoxEU. Kättesaadav: <https://cepr.org/voxeu/columns/russian-sanctions-some-questions-and-answers>.

Blechner, N. 26.06.2022. Jetzt noch die Gasheizung austauschen? Tagesschau.

Kättesaadav: <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/verbraucher/gasheizungen-waermepumpen-gasbrennwertkessel-oelheizungen-heizungen-holzpellets-101.html>.

Brady, K. 23.10.2022. Nuclear power: German Greens put pragmatism first. Deutsche Welle.

Kättesaadav: <https://www.dw.com/en/nuclear-power-german-greens-put-pragmatism-before-core-values/a-63521581>.

Buschschlüter, N. 11.07.2022. Auf Wartung könnte Lieferstopp folgen. Tagesschau.

Kättesaadav: <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/weltwirtschaft/gasmarkt-nord-stream-1-wartung-101.html>.

Carbon Tax Center. What's a carbon tax? Kättesaadav: <https://www.carbontax.org/whats-a-carbon-tax/> (30.12.2022).

Cawthorne, A., Maclean W., Stankevicius, A. 30.07.2022. Russia's Gazprom halts gas supplies to Latvia. Reuters. Kättesaadav:

<https://www.reuters.com/business/energy/gazprom-says-it-halts-gas-supplies-latvia-2022-07-30/>.

Ceny energii w UE. Gdzie najdrożej, a gdzie najtaniej? 30.08.2022. TVP INFO. Kättesaadav: <https://www.tvp.info/62110186/unia-europejska-ceny-energii-elektrycznej-jak-wypada-polska>.

Chepeliev, M., Hertel, T., van der Mensbrugge, D. 09.03.2022. Cutting Russia's fossil fuel exports: Short-term pain for long-term gain. CEPR Press, Chapter 16, 102–107.

Kättesaadav: <https://cepr.org/system/files/2022-09/172987-global-economic-consequences-of-the-war-in-ukraine-sanctions-supply-chains-and-sustainability.pdf#page=112>.

CO2 kvoodi hind on kõigi aegade kõrgeim. 18.08.2022. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608688225/co2-kvoodi-hind-on-koigi-aegade-korgeim>.

Czy Polsce wystarczy węgla? Stanowcza reakcja Naimskiego [WIDEO]. 19.07.2022. TVP INFO. Kättesaadav: <https://www.tvp.info/61369079/wegiel-w-polsce-piotr-naimski-uspokaja>.

De Miguel, B., Sahuquillo, M. R. 24.07.2022. Europa tiembla ante la crisis energética provocada por la guerra de Putin. El País. Kättesaadav: <https://elpais.com/economia/2022-07-24/europa-tiembla-ante-la-crisis-energetica-provocada-por-la-guerra-de-putin.html>.

Drake, R. 02.06.2022. El precio de la gasolina toca un nuevo máximo y absorbe un 75% de la subvención del Gobierno. RTVE. Kättesaadav: <https://www.rtve.es/noticias/20220602/gasolina-diesel-rebaja-gobierno-combustible/2357680.shtml>.

Eberl, J. 18.07.2022. Firmen wappnen sich für Gaslieferstopp. Tagesschau. Kättesaadav: <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/unternehmen/unternehmen-gasstopp-vorbereitung-101.html>.

Ein Spaltpilz für die Ampel. 05.07.2022. Tagesschau. Kättesaadav: <https://www.tagesschau.de/inland/akw-laufzeiten-101.html>.

El precio del gasóleo repunta por primera vez desde finales de junio y la gasolina baja por novena semana consecutiva. 25.07.2022. RTVE. Kättesaadav: <https://www.rtve.es/noticias/20220825/precio-gasoleo-repunta-gasolina-baja/2398353.shtml>.

Elektri börsihind teeb kolmapäeval rekordi 4000 euro juures. 16.08.2022. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608686494/elektri-borsihind-teeb-kolmapaeval-rekordi-4000-euro-juures>.

Enefit Power: saaksime põlevkiviõlile üle minna mõne tunni jooksul. 19.07.2022. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608661681/enefit-power-saaksime-polevkiviolile-ule-minna-mone-tunni-jooksul>.

Erster Gasversorger ruft nach dem Staat. 30.06.2022. Tagesschau. Kättesaadav: <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/unternehmen/gas-krise-uniper-staatshilfe-101.html>.

European Commission. A European Green Deal. Kättesaadav:

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (30.12.2022).

Fariza, I. 16.06.2022. El uso de gas para generar electricidad se dispara a máximos y diluye el efecto de la 'excepción ibérica'. El País. Kättesaadav: <https://elpais.com/economia/2022-06-16/el-uso-de-gas-para-generar-electricidad-se-dispara-en-plena-ola-de-calor-y-diluye-el-efecto-de-la-excepcion-iberica.html>.

Fariza, I. 14.06.2022b. El precio mayorista de la luz baja menos de lo previsto por el Gobierno en el primer día de aplicación de la 'excepción ibérica'. El País. Kättesaadav: <https://elpais.com/economia/2022-06-14/la-luz-baja-un-23-en-el-mercado-mayorista-en-el-primer-dia-de-aplicacion-de-la-excepcion-iberica.html>.

Fariza, I. (20.08.2022c). Europa acelera el acopio de gas natural con el precio en máximos históricos. El País. Kättesaadav: <https://elpais.com/economia/2022-08-20/europa-acelera-el-llenado-de-sus-reservas-de-gas-con-el-precio-en-maximos-historicos.html>.

Fariza, I. 22.06.2022d. Claves sobre el recibo de la luz: ¿Por qué ha subido? ¿Qué contrato tengo y cuál me conviene? El País. Kättesaadav: <https://elpais.com/eps/2022-06-22/claves-sobre-el-recibazo-de-la-luz.html>.

Fariza, I. 22.07.2022e. España ofrecerá llevar al máximo las interconexiones con el resto de Europa para evitar el recorte en el consumo de gas. El País. Kättesaadav: <https://elpais.com/economia/2022-07-22/espana-ofrecera-llevar-al-maximo-las-interconexiones-con-el-resto-de-europa-para-evitar-el-recorte-en-el-consumo-de-gas.html>.

Fariza, I., Sevillano, E. G. 26.06.2022. El corte de gas ruso aboca a Europa al carbón. El País. Kättesaadav: <https://elpais.com/economia/2022-06-26/el-corte-de-gas-ruso-aboca-a-europa-al-carbon.html>.

FDP stellt Frackingverbot infrage. 19.06.2022. Tagesschau. Kättesaadav: <https://www.tagesschau.de/inland/fdp-fracking-101.html>.

Femmine, L. D., Muñoz, R. 07.08.2022, 7 ago. Claves sobre el nuevo plan de ahorro energético: ¿a quién afecta? ¿qué medidas incluye? El País. Kättesaadav: <https://elpais.com/economia/2022-08-07/claves-sobre-el-nuevo-plan-de-ahorro-energetico-a-quien-afecta-que-medidas-incluye.html>.

Füllstand überschreitet 70-Prozent-Marke. 05.08.2022. Tagesschau. Kättesaadav: <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/verbraucher/fuellstaende-gasspeicher-bundesnetzagentur-ukraine-krieg-russland-nord-stream-gaspreise-101.html>.

Gasmenge über Pipeline Nord Stream 1 sinkt – Preis steigt. 27.07.2022. Süddeutsche Zeitung. Kättesaadav: <https://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/energie-gasmenge-ueber-pipeline-nord-stream-1-sinkt-preis-steigt-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-220727-99-170135>.

Gazprom vähendas gaasitarneid Euroopasse 20 protsendini läbilaskevõimekusest. 27.07.2022. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608668692/gazprom-vahendas-gaasitarneid-euroopasse-20-protsendini-labilaskevoimekusest>.

Germany projection note OECD Economic Outlook 11. 2022. *OECD Economic Outlook*, Volume 2022, Issue 2, 129–132. <https://issuu.com/oecd.publishing/docs/germany-oecd-economic-outlook-projection-note-nove>.

Girardone, C. 2022. Russian Sanctions and the Banking Sector. *British Journal of Management*, Volume 33, 1683–1688, <https://doi.org/10.1111/1467-8551.12656>.

Global crude benchmarks: Brent sets the standard. ICE. Kättesaadav: <https://www.ice.com/global-crude-benchmarks-brent-sets-the-standard> (29.12.2022)

Habeck ruft zum Energiesparen auf. 16.06.2022, 16. Juni. Süddeutsche Zeitung. Kättesaadav: <https://www.sueddeutsche.de/politik/gazprom-habeck-energiesparen-1.5603532>.

Hermida, X. 12.07.2022. Sánchez anuncia impuestos a eléctricas y bancos y medidas sociales ante el golpe de la inflación. *El País*. Kättesaadav: <https://elpais.com/espana/2022-07-12/sanchez-anuncia-impuestos-a-electricas-y-banca-y-medidas-sociales-ante-el-golpe-de-la-inflacion.html>.

Hindre, M. 05.07.2022a, 5. juuli. Eesti Energia juht: riik peab välja kuulutama hädaolukorra. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608648661/eesti-energia-juht-riik-peab-valja-kuulutama-hadaolukorra>.

Hindre, M. 08.07.2022b. Kõlvart: energia hädaolukorra peab otsustama riik. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608652495/kolvart-energia-hadaolukorra-peab-otsustama-riik>.

ICE Brent Crude. 02.2023. CNBC. Kättesaadav: <https://www.cnbc.com/quotes/@LCO.1> (29.12.2022).

IMF 02.09.2022. Russian Federation and the IMF. Kättesaadav: <https://www.imf.org/en/Countries/RUS> (27.11.2022).

Karnkowski, K. 22.07.2022. Karnkowski: Niemcom w lipcu już zimno. TVP. Kättesaadav: <https://www.tvp.info/61431022/krzysztof-karnkowski-niemcom-w-lipcu-juz-zimno>.

Kiisler, I. 17.06.2022a. Keskerakond soovib lõppenud talve eeskujul energiahindade hüvitamist. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608632770/keskerakond-soovib-loppenud-talve-eeskujul-energihindade-huvitamist>.

Kiisler, I. 02.06.2022b. Hando Sutter: tasub olla valmis päris kalliks talveks. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608617083/hando-sutter-tasub-olla-valmis-paris-kalliks-talveks>.

Koppel, K. 23.08.2022a. Elektri börsihind püsib kõrge hoolimata Eesti Energia suurenenud tootmisest. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608693388/elektri-borsihind-pusib-korge-hoolimata-est-energia-suurenenud-tootmisest>.

Koppel, K. 30.08.2022b. Kisel: Eestit nii kõrge elektri hind nagu Saksamaal või Prantsusmaal ei ohusta. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608699907/kisel-eestit-nii-korge-elektri-hind-nagu-saksamaal-voi-prantsusmaal-ei-ohusta>.

Kowalewska, J. 31.08.2022. Prezydent Szczecina: "Czy mam wyłączyć latarnie nocą?". Miasto oszczędza na świątecznych iluminacjach. Gazeta Wyborcza. Kättesaadav: <https://szczecin.wyborcza.pl/szczecin/7,34939,28850283,prezydent-szczecina-oszczedzamy-na-swiatecznych-iluminacjach.html>.

Lepik, P. 19.07.2022a. Euroopa Komisjon on valmis selleks, et Nord Streami ei taaskaivitata. Delfi Ärioleht. Kättesaadav: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120038226/euroopa-komisjon-on-valmis-selleks-et-nord-streami-ei-taaskaivitata>.

Lepik, P. 26.07.2022b. Kuidas valida kodule sobivad päikesepaneelid? Delfi Ärioleht. Kättesaadav: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120041568/kuidas-valida-kodule-sobivad-paikesepaneelid>.

Linnart, M. 23.06.2022. Kõrge gaasihinna tõttu on elekter kallis ilmselt läbi kogu suve. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608638434/korge-gaasihinna-tottu-on-elekter-kallis-ilmselt-labi-kogu-suve>.

Loris, N. 15.11.2019. It's Not Just About Cost. The Green New Deal Is Bad Environmental Policy, Too. The Heritage Foundation. Kättesaadav: <https://www.heritage.org/environment/commentary/its-not-just-about-cost-the-green-new-deal-bad-environmental-policy-too>.

Mazur, S. 12.08.2022. Dodatki pójdą z dymem, zostanie inflacja. Gazeta Wyborcza. Kättesaadav: <https://wyborcza.pl/7,75968,28775627,dodatki-pojda-z-dymem-zostanie-inflacja.html>.

Miller, O. 22.08.2022. Eesti Energia strateeg selgitab, mis toimub energiaturul. Šokeeriv hind tuli väga napilt. Delfi Ärioleht. Kättesaadav: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120055056/est-energia-strateeg-selgitab-mis-toimub-energiaturul-socket-riiv-hind-tuli-vaga-napilt>.

Milliardenhilfe für Gazprom Germania. 14.06.2022. Tagesschau. Kättesaadav:

<https://www.tagesschau.de/wirtschaft/hilfen-gazprom-germania-101.html>.

Müller-Arnold, B. 23.06.2022. „Wir gehen davon aus, dass sich Gaspreise verdreifachen könnten“. Süddeutsche Zeitung. Kättesaadav:

<https://www.sueddeutsche.de/politik/notfallplan-gas-alarmstufe-1.5608104>.

Niemiecki urząd apeluje do właścicieli domów i mieszkań o oszczędzanie gazu. (02.07.2022.

TVP INFO. Kättesaadav: <https://www.tvp.info/61082041/problemy-z-dostawami-gazu-do-niemiec-bedzie-trzeba-oszczedzac-i-racjonowac>.

Nord Stream 1: How Russia is cutting gas supplies to Europe. 29.09.2022. BBC.

Kättesaadav: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60131520>.

Oburzająca propozycja. UE zmusi kraje członkowskie do dzielenia się gazem z Niemcami?

06.06.2022. TVP INFO. Kättesaadav: <https://www.tvp.info/61140781/przymus-dzielenia-sie-gazem-z-niemcami-szokujaca-propozycja-webera>.

Ogórek, S. 02.06.2022. Zbierać, palić, zalegalizować. Wreszcie przyszedł czas na rządowy program Chrust+. Gazeta Wyborcza. Kättesaadav:

<https://wyborcza.biz/biznes/7,179195,28532643,zbierac-palic-zalegalizowac-wreszcie-przyszedl-czas-na-rzadowy.html>.

Ojakivi, M. 30.08.2022. Helme: peame kohe ehitama ühe põlevkivijaama ja tegelema

tuumajaamaga. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608699769/helme-peame-kohe-ehitama-uhe-polevkivijaama-ja-tegelema-tuumajaamaga>.

Opozycja: Rząd doprowadził do kryzysu energetycznego. Sasin: To fałsz. (20.07.2022. TVP

INFO. Kättesaadav: <https://www.tvp.info/61390069/opozycja-rzad-doprowadzil-do-kryzysu-energetycznego-sasin-opozycja-to-falszywi-obroncy-wegla>.

Orhan, E. 2022. The Effects of the Russia – Ukraine War on Global Trade. *Journal of International Trade, Logistics and Law*, Volume 8, No. 1, 141–146,

<http://jital.org/index.php/jital/article/view/277>.

Põlendik, K. 04.07.2022. Taastuenergia ja remondid viivad mõnel tunnil elektri hinna pea

nulli. ERR. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1608647533/taastuenergia-ja-remondid-viivad-monel-tunnil-elektri-hinna-pea-nulli>.

Raig, T. 05.07.2022a. Isamaa lubab sügiseks soodsat elektrit. Eestil on elekter olemas, Euroopa reeglid vajavad painutust. Delfi Ärileht. Kättesaadav:

<https://arileht.delfi.ee/artikkel/120030468/isamaa-lubab-sugiseks-soodsat-elektrit-eestil-on-elekter-olemas-euroopa-reeglid-vajavad-painutust>.

Raig, T. 03.08.2022b. Gaas ei saagi otsa. Eesti gaasimüüjad kinnitavad, et täidavad kõik lubatud tarded. Delfi Ärileht. Kättesaadav: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120045062/gaas-ei-saagi-otsa-eesti-gaasimuujad-kinnitavad-et-taidavad-koik-lubatud-tarded>.

REPowerEU: A plan to rapidly reduce dependence on Russian fossil fuels and fast forward the green transition*. 18.05.2022. European Commission. Kättesaadav: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3131 (09.01.2023).

Schader, N. 28.06.2022. Schnelle Unabhängigkeit von Russland möglich. Tagesschau. Kättesaadav: <https://www.tagesschau.de/investigativ/deutschland-russland-energieimporte-101.html>.

Schmidbauer, J. 10.07.2022. Verdammt lang leer. Süddeutsche Zeitung. Kättesaadav: <https://www.sueddeutsche.de/projekte/artikel/politik/der-gasspeicher-in-rehden-symbol-fuer-die-deutsche-energiekrise-e056209/>.

Sommer, R. 15.06.2022. Mis saab tuleva talve energiahindadest? Võimalikud koalitsioonipartnerid on eriarvamusel. Delfi Ärileht. Kättesaadav: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120021842/mis-saab-tuleva-talve-energiaindadest-voimalikud-koalitsioonipartnerid-on-eriarvamusel>.

Trading Economics. EU Natural Gas. Kättesaadav: <https://tradingeconomics.com/commodity/eu-natural-gas> (29.12.2022).

Ulanowski, T. 03.08.2022. Ceny energii rosna. Jak przetrwać zimę (a także lato) i nie zbankrutować. Gazeta Wyborcza. Kättesaadav: <https://wyborcza.pl/7,75400,28750067,ceny-energii-rosna-jak-przetrwac-zime-a-takze-lato-i-nie.html>.

Uniper braucht noch mehr Geld vom Staat. 29.08.2022. Tagesschau. Kättesaadav: <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/unternehmen/uniper-staatshilfe-101.html>.

Valgur, K. 28.06.2022. Korter majadele odavamalt sartsu: juulikuus avaneb uus taotlusvoor päikesepaneelide hankimiseks. Delfi Ärileht. Kättesaadav: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120027422/kortermajadele-odavamalt-sartsu-juulikuus-avaneb-uus-taotlusvoor-paikesepaneelide-hankimiseks>.

von Eichhorn, C. (9.09.2022. Atomkraft ist nicht die Lösung für die Gaskrise. Süddeutsche Zeitung. Kättesaadav: <https://www.sueddeutsche.de/meinung/atomkraftwerke-laufzeiten-gas-energieversorgung-1.5623761>.

Waluś, M. 21.07.2022. Zimne kaloryfery w Krakowie? W elektrowniach brakuje węgla, ceny szybują. "Zależy, jak mroźna będzie zima". Gazeta Wyborcza. Kättesaadav: <https://krakow.wyborcza.pl/krakow/7,44425,28709762,zimne-kaloryfery-w-krakowie-w-elektrowniach-brakuje-wegla.html>.

Was Gaskunden jetzt wissen sollten. 15.08.2022. Tagesschau. Kättesaadav:

<https://www.tagesschau.de/wirtschaft/verbraucher/gasumlage-faq-101.html>.

Wo wie Energie gespart werden muss. 25.08.2022. Tagesschau. Kättesaadav:

<https://www.tagesschau.de/wirtschaft/verbraucher/energie-gas-sparplan-101.html>

(16.02.2023).

Wolff, G. B. 2022. Editorial: The EU Without Russian Oil and Gas. *Intereconomics*, 57(2), 66–67, <https://doi.org/10.1007/s10272-022-1030-0>.